

minoses) són dues famílies bastant semblants, que els botànics solen estudiar juntes; ⁶ i al capdavant ja se sap que ni la nomenclatura de l'Antiguitat ni la tradicional dels noms vulgars no coincideix amb la dels botànics moderns, i que de l'una a l'altra s'ha produït un tramostament continu. L'estructura complexa del nom GUDUBA/gódo(v)a a penes permet abrigar cap dubte sobre la identitat dels dos noms.

Ara bé, fóra ben comprensible que un originari GUDUBBAL s'hagués tornat GUDDUBA⁷ en llatí vulgar, trivialitzant la terminació, i eliminant aqueix -L que entrebancava la flexió del nom i la pronúncia del poble romànic. I el redactor definitiu del Pseudo-Àpuleu, de princ. de l'Edat Mitjana, pot transmetre'ns aquí una dada provinent del temps en què el púnic encara era una llengua viva; o obeir a una tradició valuosa (més que més si era suditalià, i anterior al S. VII) no ignorant dels fets lingüístics africans. Veritablement l'aspecte d'un nom GUDDUBAL ja per si sol invita a pensar en una font semítica, no sols per al qui recorda noms de cartaginesos cèlebres com *Hasdrubal*, *Hannibal*, *Buttubal* etc., sinó per a tot lingüista, per poc coneixedor que sigui de les llengües semítiques: sabent el paper cabdal que en llur vocabulari i onomàstica ha fet el nom de *Baal* (que en proto-semític significava simplement 'senyor', 'dominus'), el Júpiter semític, nom comú a totes les llengües d'aquesta família (començant per l'acàdic o assiro-babilònic *Assur-bani-pal*, *Sardana-pal*, *Bal-thazar*).

Aquí arribem certament al límit dels nostres coneixements una mica fermes, i haurem de cedir la paraula als semitistes. No puc passar d'alguns reservadíssims suggeriments, basats en l'hebreu i l'àrab: aquell, val a dir, pertanyent a una subdivisió del semític que és la més igualada a la llengua púnico-fenícia. ¿Potser un compost amb l'hebreu *gad* 'coriandre' o el seu homònim *gad* 'felicitat' i 'deessa de la felicitat'?; aquest, comú a l'hebreu amb el siríac, que és encara més afí al fenici que l'hebreu; d'altra banda *gad* a la Bíblia (*Numeri*, *Èxode*) es diu del manà, per comparació amb els grans del coriandre que són de la forma d'un gra de pebre (Gesenius-Buhl, *Handwörterb. über das alte Testament*, p. 135). ¿Una variant púnica *goddu* d'aqueix *gad* fóra possible i la combinació *goddu-bal* significaria 'mannà de Baal', o 'pebre de Baal'?

Jo diria que també podria reforçar aquest supòsit púnic el fet que *baal* s'usa també en hebreu a manera d'exponent adjectivador, com en *baal qeranim* 'el banyut', com si diguéssim 'el senyor de les banyes'; Gesenius (p. 113) ens informa que el mateix paper feia en fenici i en assiri, documentant-ho amb exemples concrets; i en l'hebreu bíblic cita tota una sèrie de formacions paral·leles a aquell, que tradueix per «der Geflügelte», «der Opferer», «Herr zweier Schneiden = zweischneidig», «Träumer», «Pfeilschützen», «der Verbündete», «Kluger», «Frevler» etc. Es pot imaginar, doncs, que el suposat *goddu-bal* significués en púnic no sols 'coriandre de Baal', sinó també 'l'(arbust) del coriandre, o del manà', o bé 'l'(arbust) de la felicitat'.

És veritat que, en les esmentades formacions compostes amb el sentit de 'el de ---', el mot *baal* en hebreu bíblic va davant i no pas darrere; però en púnic pogué ser a la inversa: el fet és que al nom púnic *Hanni-baal*, el nom del general *Hannibal*, respon en hebreu *Baal-hanan* nom d'un rei edomita, i *Baal-hanunu* en acàdic cuneïforme (Gesenius, p. 113b); semblaria, doncs, que l'ordenació a la inversa, en aquests compostos, era possible, o fins forçosa, en semític, fora de l'hebreu.

¿He demostrat amb això que el nom de la gódua fou d'origen púnic? No n'estic pas segur; i no sols perquè no he comptat amb el consell d'un semitista de veres. No nego que m'ha assaltat el dubte de si la grafia *gudubal* podia ser un *gudubae* genitiu o plural mal llegit. Llavors la glossa «Púnica dicunt» ¿estaria fundada en una mala lectura, interpretada per un erudit antic a la llum del nom d'Hasdrúbal? La veritat és que és molt suposar i que la gran majoria de les lliçons de les gloses i de l'herbari indiquen el contrari.

Si tanmateix fos així: ¿hi hauria etimologies alternatives, amb indicis comparablement forts? Vegem-ho encara. Ja he indicat el *gudua* de les inscripcions ibèriques, que resta vague. D'altra banda es podria pensar en una variant sufixal (alguna cosa com KUTI-BA o KUTI-UA) del nom mediterrani del *κντισος* (castellà CODESO, DECH).

També aquesta hipòtesi restaria vaga. Em fan rumiar una mica més unes gloses on figura un *gudica* com a interpretament del lema *gentiana* (CGL III, 564.70, 591.2), i unes altres on és *gudica* (o bé *gutica*) el lema i *herba gentiana* l'interpretament (CGL, 612.48, 624.42). La terminació d'això ens recorda la de *MÓDEGA* (que ja s'ha vist, i veurem en aqueix article), que és una planta afí a la gódua; la gençana és ben diferent, però de tota manera es fa també a l'alta muntanya i no deixa de tenir algunes altres vagues afinitats amb el bàlec. De tota manera aquest *gutica* coincideix amb el nom de la nació germànica dels Gots. Podríem, doncs, imaginar que GUT-IKL i GUT-UWA fossin dues formacions paral·leles fetes pel gòtic: car no deixa d'haver-hi en gòtic alguns mots formats amb la desinença -WA: *bandwō* 'signe' (veg. BANDERA), *sarwa* n. pl. 'armadura' (de l'arrel ieur. SER- 'entre-teixir'), *sparwa* 'ocell, pardal', *saiws*, *widuwō*. Llavors GUT-UWA seria 'la planta gòtica'? Però val a dir que això resta una construcció enterament a priori.

El *DAg.* va registrar *gúdubes* 'palles de vesc' a Besalú, que deu venir del mateix ètmon; variant semàntica ben possible, però d'interès. Fonèticament a penes hi hauria veritable variant, sobretot comptant amb la versemblança de metafonia en una etapa **gōdya*.

Sembla resultar d'un encreuament el nom de planta *bígula* que el *Dfa.* dona com a labiada «ajuga reptans» (i que no veig en diccs. més antics), encreuament del nostre *gódula*, que hem vist supra, amb *buglossa*, del qual *AlcM* cita una variant *bugulosa* en un doc. val. de 1409 i usual en el Pont d'Armentera.

¹ En la Flora Farmacèutica de Joan Texidor (1871) no es veu enlloc, ni a l'índex ni a les pp. 963-4, on